

Barmhartigheid in de parochies

Toespraak van hoofdaalmoezenier pater Wim van Meijgaarden s.s.s.

tijdens de Bisdomdag van het bisdom Roermond op zaterdag 15 oktober 2016 in Abdij Rolduc

Ik ben afgelopen week enorm enthousiast geworden. Ik ben met een groep mensen op reis geweest langs plaatsen van spiritualiteit in Frankrijk. En ik ben enthousiast geworden van alle initiatieven van de kerk in Frankrijk, waarvan we toch het idee hadden dat die op z'n retour was. Ik ben veel enthousiasme, prachtige nieuwe ideeën, nieuwe initiatieven en op veel plaatsen zelfs een heel nieuwe kerk tegengekomen.

Maar vandaag wil ik het met u hebben over de barmhartigheid in de parochies in ons bisdom. Want op deze Bisdomdag in het Jaar van de Barmhartigheid willen we gehoor geven aan de oproep van paus Franciscus om allerlei nieuwe initiatieven van barmhartigheid te ondernemen. Niet omdat het uit onszelf zo belangrijk zou zijn, maar omdat die barmhartigheid ons allemaal gegeven is. God is barmhartig. En het affiche van het Jaar van de Barmhartigheid laat het ook ons allemaal zien. God is een barmhartige God.

Paus Benedictus XVI heeft in zijn rondzendbrief 'Deus Caritas est' de band tussen barmhartigheid en gerechtigheid uitgewerkt en de verhouding aangegeven tussen Kerk en Samenleving. Zo zegt hij in de nummers 25, 28 en 29 van die encycliek: "De naastenliefde is verankerd in de liefde tot God: samen met de bediening van de sacramenten en de verkondiging van het woord is de diaconie een wezenskenmerk van de Kerk. En die diaconie strekt zich over de grenzen van de Kerk uit tot alle behoeftigen in de samenleving, tot allen die gebrek lijden. In het streven naar gerechtigheid heeft de politiek, de staat, de opdracht om de maatschappij rechtvaardig te structureren. Maar de Kerk heeft de taak om zich in de strijd om de gerechtigheid te mengen langs de weg van de argumentatie en om de geestelijke en morele krachten op te wekken, om de gerechtigheid, waarvoor altijd offers nodig zijn, te bevorderen. Daartoe rust de Kerk de gelovigen toe en roept hen op hun taken in het openbare leven op zich te nemen en daartoe stelt zij diaconale organisaties ter beschikking (Deus Caritas est (25a en 25b, 28a en b, 29)."

Paus Benedictus heeft er al heel duidelijke dingen over gezegd. En het was eigenlijk wel te verwachten dat paus Franciscus, met het uitroepen van het heilig jaar dit thema van barmhartigheid en gerechtigheid zou overnemen. Want ook in zijn wapenspreuk komt de barmhartigheid voor. Hij is de eerste paus die een wapenspreuk heeft. U weet wel, dat banderol, dat eronder hangt. Die hebben de meeste pausen niet. Daar staat op: "*Miserando atque eligendo*". "Gekozen door Gods erbarming/Gods barmhartigheid", of "omdat God barmhartig is, ben ik uitgekozen". Een wapenspreuk die aangeeft dat paus Franciscus zich ervan bewust is dat hij Gods barmhartigheid evenzeer nodig heeft als de mensen voor wie hij aangesteld is.

Paus Franciscus zegt dat vaker, bijvoorbeeld: "De Kerk is er niet om de wereld te veroordelen, maar om de ontmoeting mogelijk te maken met de intense liefde die Gods barmhartigheid is. Om dat mogelijk te maken, moeten we naar buiten."

Vanaf zijn priesterroeping was paus Franciscus zich ervan bewust dat hij die roeping en die zending van Gods liefde en barmhartigheid moest doorgeven, maar dat hij die zelf niet waardig was. De Heer komt voorbij en roept iemand die er niet op rekent en die er niet op voorbereid is. Maar het is Zijn vrije keuze. Hij kiest enkel uit liefde en mededogen. Hij kiest wie Hij zelf wil. Gods barmhartigheid brengt de pater Jorge Mario Bergoglio tot een nieuwe kijk op zichzelf. Een mens die Gods barmhartigheid ondervindt en die de “wanverhouding” tussen Schepper en schepsel gaat beseffen. De “heilige” God komt naar een zondige mens. En daarom horen voor paus Franciscus zondebesef en barmhartigheid ook samen. Vandaar ook zijn voorkeur voor gevangenen, voor armen, vluchtelingen, kinderen. Paus Franciscus herkent zich in elke mens die geen achting meer krijgt. Maar, zegt hij ook: “Een mens die niets meer te verliezen heeft, wordt vol van een andere kracht. Geen mens is sterker dan die, wie alle plaats aan God heeft gelaten.”

Barmhartigheid, zegt paus Franciscus, is het wezenskenmerk van de kerk. Barmhartigheid is de identiteitskaart van de Kerk. Ik citeer ‘m: “Ik geef de voorkeur aan een kerk die gekneusd, gewond en vuil is, omdat ze langs de straat is getrokken, boven een kerk die haar eigen regels handhaaft, terwijl de mensen sterven van de honger.” Barmhartigheid is de identiteit van de kerk. Heeft u daar wel eens over nagedacht? Als u nou eens aan iemand zou vragen, in Nederland of waar dan ook: “Wat is de identiteit van de Kerk?” Zouden ze dan gelijk antwoorden: “Oh, dat is de barmhartigheid?” Ik vrees ‘t ergste. En zijn we dan nog wel eerlijk tegen ons eigen gelovig-zijn als we die eigen identiteit van de kerk – de barmhartigheid – niet zouden behartigen en niet zouden koesteren? De barmhartigheid van onze God voor ieder van ons, wie u ook bent. En de barmhartigheid van u voor een ander, wie u ook bent. Ik heb het net voorgelezen van paus Benedictus, die zei dat toch: “De barmhartigheid van de kerk strekt zich uit naar iedere mens.” Niet alleen naar de katholieken, niet alleen naar de gelovigen, maar naar iedere mens! Naar iedereen in de samenleving. Er is een band tussen kerk en samenleving. Hoe die samenleving ook is.

In de katholieke visie op de continuïteit tussen natuur en genade (want wij zeggen toch: je kunt altijd “met de genade meewerken”) zal de nadruk in de verkondiging minder gauw liggen op hoe slecht de mensen zijn, maar op de mogelijkheden tot het goede die God met ons opent. We moeten dus ook voorkomen dat we als gelovigen gaan moraliseren: zo van: ik weet hoe slecht de wereld is en ik zal als gelovige wel eens leren hoe het moet. Nee, de juiste houding is te verlangen naar het goede, met het besef dat ook wij maar beperkte mensen zijn en dat we dikwijls tekortschieten. We hebben echt Gods liefde en barmhartigheid nodig om iets goeds tot stand te brengen. Dat besef leert ons paus Franciscus met zijn wapenspreuk.

Bij een katholieke spiritualiteit hoort dus dat je het goede doet, vanuit vreugde die er is om de liefde en de barmhartigheid die je van God krijgt. En omdat je door de band met God vervuld wordt van vreugde en dankbaarheid, heb je gewoon meer verlangen om lief te hebben en het goede ook daadwerkelijk te doen en ook vol te houden. De juiste houding van de kerk en de gelovigen is dus ook een van bescheidenheid: je bent net zo goed een Godzoeker als ieder ander, maar je voelt je geroepen om ervan te getuigen dat God wel degelijk in anderen en ook in jezelf werkzaam is door Zijn Geest. De aanwezigheid van God in ons leven is de basis voor alle barmhartigheid.

Er is dus niet alleen continuïteit tussen natuur en genade; maar God breekt ook in, in onze gewone manier van doen. In de traditie noemen we dat bekering. Je kunt door een concrete ervaring van

onbarmhartigheid zo geraakt zijn dat je in beweging móet komen. Het voelt als een heilige plicht: je wilt en je moet iets doen en je aanvaardt dat je dagelijks leven daardoor een andere wending krijgt. Barmhartigheid is niet een begrip, maar is een 'way of life', een spiritualiteit, een manier van leven die je jezelf eigen maakt, omdat je je barmhartigheid ook van Gods kant voelt en door wilt geven.

We hebben zeven lichamelijke werken van barmhartigheid. In Matteus 25 staan die. Daar staan er maar zes. Er is er een bij gekomen door paus Innocentius, die ons een zevende werk van barmhartigheid gaf: de doden begraven. En we hebben ook de zeven geestelijke werken van barmhartigheid van kerkvader Origenes. Wilt u ze nog een keer horen? De zeven lichamelijke werken van barmhartigheid: 1. het spijzen van de hongerigen, 2. het laven van de dorstigen, 3. het kleden van de naakten, 4. Het herbergen van de vreemdelingen, 5. het bezoeken van zieken, 6. het bezoeken van gevangenen, 7. het begraven van doden (van paus Innocentius).

Maar we hebben ook zeven geestelijke werken van barmhartigheid, gericht op het lenigen van geestelijke nood. Naast die zeven lichamelijke werken van barmhartigheid, werden in de Middeleeuwen die geestelijke toegevoegd. Deze werken zijn gericht op het lenigen van geestelijke nood: 1. de zondaars vermanen, 2. de onwetenden onderwijzen, 3. de bedroefden troosten, 4. in moeilijkheden goede raad geven, 5. onrecht geduldig verdragen, 6. beledigingen vergeven, 7. voor de levenden en de doden bidden. Ja, bidden is ook nog een werk van barmhartigheid. Dat had u misschien niet gedacht.

De meeste mensen kennen de werken van barmhartigheid als werken die om een praktische houding vragen. De kerkvader Origenes is de eerste die de werken van barmhartigheid niet alleen uiterlijk opvat, maar ze ook spiritueel is gaan duiden. De hongerigen voeden, werd voor hem: de zusters en broeders geestelijk voedsel te eten geven. En als het over kleden gaat: een broeder of zuster een mantel van wijsheid geven. En over dorsten: dat je de mensen mag troosten en bemoedigen, aandacht geven, gerechtigheid geven. Want mensen dorsten niet alleen naar water, hoor. Er zijn er ook die dorsten naar een borrel, maar dan zijn ze meestal ziek. Er zijn er vooral veel die dorsten naar aandacht en naar gerechtigheid.

Niet om te oordelen of om het beter te weten, maar om te redden. God is Vader, maar Zijn wezen is moederlijk: In het Hebreeuws is er het woord 'rachamiem'. 'Rechem' is baarmoeder: baren, nieuw leven geven. Dus het woord rachamiem – barmhartigheid – geeft ook nieuwe levenskansen, nieuw leven. Heel het leven van Jezus spreekt daarvan. Hij is gekomen om de mensen nieuw leven te geven. Jezus is het gelaat van de barmhartigheid. Hij is Gods liefde in persoon. Ook heel het leven van onze moeder de heilige Kerk zou daarvan moeten spreken. De kerk moet dienstbaar zijn om Gods grenzeloze barmhartigheid aan de mensen door te geven, Gods liefde voor alle mensen, zonder enig onderscheid. De Kerk moet nieuwe levenskansen geven. Nieuw leven geven, zoals vanuit de baarmoeder: barmhartigheid – rachamiem.

Paus Franciscus gebruikt zelf het beeld van het "veldhospitaal". Hij spoort aan om uit te gaan naar de periferie: geen zelfbehoud maar op zoek gaan naar mensen in nood, naar de anderen. Mensen levenskansen geven. Gods barmhartigheid doorgeven. Gods nieuwe leven doorgeven. Dat kan alleen maar als wij zelf Gods barmhartigheid ondervonden hebben en door de persoonlijke ervaring leren beseffen dat je zelf ook niet volmaakt bent en barmhartigheid en vergeving nodig hebt.

Barmhartigheid komt voort uit liefde: uit Gods liefde, jouw liefde. Misschien heeft bij velen het woord barmhartigheid een negatieve klank gekregen. Er moet heel wat stof verwijderd worden, voor de waarde ervan kan worden gezien en beleefd. De belangrijkste reden van deze devaluatie is dat barmhartigheid een morele plicht geworden was: het kwam in de sfeer te liggen van moeten en van dienen. Maar barmhartigheid aan elkaar bewijzen als een plicht en als de norm voor een goed christelijk leven, waar is dat gebleven? Barmhartigheid is ten diepste 'liefhebben'. Barmhartigheid komt voort uit een heel andere bron. Geen plicht, maar liefhebben.

Barmhartigheid ontvangen en barmhartig zijn. Ik ben naast mijn werk van hoofdaalmoezenier van sociale werken ook pastoor van de basiliek in Meerssen. De bisschop heeft alle basilieken een heilige poort gegeven. (Dat wil zeggen: die moet je zelf maken, die krijg je niet). Bij ons achter in de kerk hebben we dan zo'n heilige poort, een poort van barmhartigheid, gemarkeerd met aan weerskanten drie zuiltjes. En als je de kerk binnengaat, staat op die poort: barmhartigheid ontvangen. Als je de kerk uitgaat, staat erop: barmhartigheid geven. In de kerk vertellen we over God, hoe hij barmhartig is aan ons mensen. Daar moet onze verkondiging op gericht zijn. Maar je gaat toch niet vrijblijvend de kerk uit. Wie barmhartigheid heeft ontvangen, moet deze ook uitdelen, barmhartigheid geven. Barmhartigheid als een kerkelijke opdracht. En die kerkelijke opdracht is er al heel lang geweest. Door de eeuwen heen is ze belangrijk geweest.

Van de week, zei ik u net, was ik op spiritualiteitsreis. Ik was bijvoorbeeld in Lyon. Een stad van spiritualiteit. Ik was bij het Prado van pater Chevrier, bij de priesterarbeiders. Dat is indrukwekkend. Paus Johannes Paulus II heeft de zaligverklaring van pater Chévrier niet gedaan onder de koepel van de Sint Pieter. Maar hij is ervoor naar Lyon gegaan en in die danstent (Prado) die pater Chevrier als kapel gebruikte en waar hij ook begraven ligt, heeft hij hem als voorbeeld gesteld: de zalige pater Antoine Chevrier.

Maar in datzelfde Lyon ben ik ook geweest bij Pauline Jaricot, die niet alleen de voortplanting van het geloof (Missio/Pauselijke Missiewerken, red.) gesticht heeft, maar die zelf de eerste was die een bedrijf had waar de directeur en de werknemers allemaal precies hetzelfde verdienden. En waar ze een eerlijke verdeling had tussen arbeid en vrije tijd. Want, zo zei ze: je kunt mensen niet eeuwig uitbuiten. Ze hebben allemaal een eigen privéleven en ze hebben het ook nodig om tot rust te komen, om zich te kunnen verdiepen in het geloof en om naar de kerk te kunnen gaan. Nou, dat was in de tijd van Pauline Jaricot iets heel nieuws. Ik was in Lyon en ik ontmoette daar, gewoon op de hoek van de straat, de Chemin Neuf. Dat is een nieuwe beweging in de kerk, die daklozen opvangt. En bij pater Chevrier was er enorme poort waar mensen stonden met tassen voor de voedselbank.

Van oudsher heeft de kerk de barmhartigheid een plaats gegeven. Tal van religieuze congregaties zien en zagen dat als hun taak. In het begin van de Kerk, in de Middeleeuwen, maar ook nu nog. Want ik was ook nog in Beaune: Hotel Dieu. Vast bent u er wel eens geweest, of sommigen van u misschien, waar mensen duidelijk de keus hadden gemaakt om de armen te verplegen en te verzorgen, ook al konden ze ze niet genezen. Toentertijd was er al een soort Moeder Teresa, hoor. Toentertijd hadden ze al mensen die vanuit barmhartigheid de armen verpleegden. In de kerk, zodat ze ook nog iedere dag de mis konden bijwonen en het gebed van de zusters.

De kerk heeft altijd er werk van gemaakt om zieken te verzorgen, onderwijs te geven, daklozen op te vangen, hongerigen te voeden en gevangenen te bezoeken. Om haar werken van barmhartigheid is Moeder Teresa een paar weken geleden heilig verklaard. Natuurlijk waren er mensen die kritiek hadden op haar. “Ze heeft nooit iets gedaan om het leven van die mensen te verbeteren. Ze heeft ze alleen maar menswaardig laten sterven.” Nou, stél dat het zo geweest zou zijn, dan moet ik nog tegen die critici zeggen: wat heb jij gedaan? Heb je ooit een poot uitgestoken om iemand menswaardig te laten sterven? Nee? Hou je mond dan!

Beste mensen,

Barmhartigheid is niet ouderwets. Het is hartstikke actueel. De burgerlijke overheid heeft in onze samenleving veel welzijnstaken en zorgtaken van de Kerk overgenomen. De diaconie – het bewijzen van barmhartigheid, je met je hart over mensen ontfermen: barmhartigheid, vooral over de meest kwetsbaren – is en blijft echter een taak van de kerk, net zoals de liturgie en de verkondiging.

Het is niet iets nieuws van paus Benedictus of van paus Franciscus. De Kerk heeft altijd armenzorg, ziekenhuizen, verpleeghuizen gehad. Ook de ziekenfondsen – dat wist u misschien niet, maar ook uw zorgverzekering – komt voort uit de katholieke vakbonden, net zo goed als de woningbouwcorporaties. Men kwam op voor menswaardige woningen. Men ging regels stellen: er moeten zoveel ramen zijn voor het licht. En er moeten zoveel deuren in zijn. Ook het onderwijs is altijd door de Kerk ter hand genomen. Zeker ook het vakonderwijs. Dat werd door de Kerk zelf in het leven geroepen. In 1806 was er de eerste onderwijswet in Nederland en wel op basis van het protestants-christelijk geloof. Het katholiek onderwijs was altijd al door de Kerk ter hand genomen en werd niet door de overheid bekostigd. Ik was in Cluny afgelopen week. Die monniken van Cluny hadden al scholen, die monniken van Cluny organiseerden al het hele onderwijs. Het waren de monniken van Cluny die ook al zochten naar contact met de islam en de Koran in het Frans vertaalden.

Pas in 1920, zoals ieder wel weet, kwam pas de gelijkschakeling van katholiek en openbaar onderwijs. En tot nu toe is het basisonderwijs in Nederland nog altijd voor ongeveer 62 procent katholiek en/of protestant, dus vanuit het christelijk geloof. Terwijl ongeveer 30 procent openbaar is. Onze zorgzame samenleving, onze verzorgingsstaat, heeft hele sterke en diepe christelijke wortels, die van oudsher nauw verbonden waren met de christelijke kerken en – hoe vreemd dat misschien ook sommigen mogen klinken – vooral ook met de katholieke Kerk.

De overheid heeft die welzijnstaak en verzorgingstaak van de Kerken overgenomen: dus niet alleen onderwijs. Ook ziekenhuizen, verpleeghuizen, ziektekostenverzekeringen, armenzorg, reclassering, jeugdzorg, etc. Maar nog altijd is de Kerk betrokken bij die zorg- en welzijnstaken. In uw bisdom door het instituut van de aalmoezeniers van sociale werken en door de plaatselijke diaconie- en Paus Franciscusgroepen. Overall hebben we nog Vincentiusverenigingen en armenbesturen. Misschien niet meer direct vallend onder het gezag van bisschop of van de pastoor, maar ze zijn wel allemaal afkomstig vanuit de Kerk. Ik was in Lyon. Daar ontdekte ik dat er nog altijd een grote herinnering bestaat aan de initiatieven van Frédéric Ozanam en zijn inzet voor de armen. Hij was de stichter van de Vincentiusverenigingen, toen verbonden was aan de universiteit in Parijs.

Diezelfde staat – die het welzijnswerk en de zorgtaken heeft overgenomen – bouwt nu af, omdat sociale en zorgvoorzieningen onbetaalbaar zijn geworden. Maar daar zit ‘m nu net de clou.

Het uitvoeren van de werken van barmhartigheid is een beroep geworden, een recht dat we opeisen en waarvoor we mensen ingehuurd hebben. Geen barmhartigheid meer, maar professionele zorg. En dat kost klauwen met geld. Het is goed dat er een stuk professionaliteit is in de zorg, maar professionele zorg is niet hetzelfde als barmhartigheid. Barmhartigheid is je hart laten spreken zonder vergoeding. Barmhartigheid is gratis. Natuurlijk moet er professionele zorg zijn. Maar daar zitten grenzen aan.

Vanuit de kerk kunnen wie de professionele zorg, die er op het ogenblik is, hartstikke goed aanvullen met barmhartigheid. Want barmhartigheid is per definitie onbetaalbaar. Barmhartigheid is gratis. Dus iedereen kan het. Niet het profijit-denken, maar barmhartigheid maakt de samenleving anders. Barmhartigheid is gratis. Aan professionele zorg zitten grenzen, want die moet betaald worden. Maar barmhartigheid 'c'est gratuit': gratis. Die krijgt u gratis van God. Die kunt u ook gratis doorgeven.

U mag in de Kerk de barmhartigheid ontmoeten van onze God, in de sacramenten, in de liturgie, in de verkondiging. Maar ook van mensen van de Kerk mogen we verwachten dat zij de barmhartigheid die ze ontvangen hebben, gratis doorgeven. Hoeveel voedselbanken draaien niet op inzet van vrijwilligers vanuit de Kerk? Hebben de kerken tot op de dag van vandaag geen taak bij het vreemdelingenvraagstuk? Ook al wil het COA (Centrale Opvang Asielzoekers) niet samenwerken met kerken, het grootste gedeelte van de vrijwilligers die bij de vluchtelingenopvang actief zijn, komen uit de kerk. Bij de noodopvang: de kerken. Bij de inloophuizen: de kerken. Bij de reclassering: de kerken. Bij de nachtopvang: de kerken. Soms heel uitdrukkelijk herkenbaar, zoals bijvoorbeeld het Leger des Heils. En aan de andere kant heel veel stille vrijwilligers. Vrijwilligers zonder vergoeding. Geen profijit-denken: van wat krijg ik ervoor, maar gratis. Barmhartigheid is gratis, uit liefde. Het is jezelf geven.

We stelden ons de vraag wat de geestelijke werken van barmhartigheid in deze tijd kunnen betekenen? De massa is vaak wreed en onbarmhartig. Het vraagt enorm veel moed om uit de groep te stappen en te zeggen: "Dit kan ik niet!" of: "Dat wil ik niet." We herkennen bij onszelf vaak zoveel situaties, waarvan je moet zeggen: daar ga ik niet in mee. Als iemand van zijn fiets wordt getrokken terwijl ik langsloop, kan ik wel de andere kant opkijken, maar eigenlijk wéét ik goed wat ik moet doen. Laten we eerlijk zijn: de andere kant opkijken. is toch je eigen profijit opzoeken? Want misschien krijg ik ook wel een klap mee. Nee, profijit-denken heeft niets met barmhartigheid te maken. Profijit-denken kenmerkt onze samenleving. Barmhartigheid is de identiteitskaart van de kerk.

Als je op een feestje een ander iets hoort beweren kan het stormen in je binnenste. Maar als gast kun je dan, denk je, niet alles zeggen. En toch: de zondaars vermanen, de onwetenden kennis bij brengen. Je ziet soms beelden op de televisie. Je hoort visies en meningen, die volgens onze katholieke spiritualiteit nergens op slaan en dan denk je bij jezelf: "Zo wil ik niet leven. Het is liefdeloos om op zo'n wijze met elkaar om te gaan. Daaraan wil ik niet bijdragen. En je kunt jezelf misschien moeilijkheden besparen, maar wat voor zin heeft het om de wereld te redden als je schade lijdt aan je ziel?" Nee, je moet handelen uit liefde en niet om de held uit te hangen. Barmhartigheid is gratis. Iedereen kan het. Deel ervan uit aan anderen. Barmhartigheid ontvangen en barmhartigheid geven.

Er wordt tegenwoordig veel gevraagd van jonge mensen. Kinderen al moeten al vroeg van alles kunnen! Je kunt dan al snel het gevoel krijgen: "Ik ben niet goed genoeg". Vaak gaat het leven van een leien dakje, maar als jonge mensen de eerste grote tegenvallers krijgen, hebben ze nauwelijks een fundament om op terug te vallen. Dat verklaart misschien ook wel de hoge cijfers van de jeugdsuicide. Het staat nergens geschreven in de krant, maar u weet dat vijftwintig procent van onze jeugd – ik zeg dat nu heel vlug, maar: een kwart van onze jongeren – kan geen zin geven aan hun leven. Dat is de toekomst! En vijftien procent van alle jongeren is depressief. Een meisje liet ooit een briefje achter: "Papa en mama, het ligt niet aan jullie, ik ben niet goed genoeg." Dat was het briefje dat ze achterliet na haar suicide. Dat houdt mij bezig. Jonge mensen zijn zo kwetsbaar. Daarom wil ik wegen zoeken om jonge mensen de parel van de barmhartigheid te laten kennen. Ik wil ze leren, ik wil ze troosten, ik wil ze raad geven. Barmhartigheid is in feite altijd herscheppen van het leven, het bevrijden, losmaken, oprichten, weer tot leven brengen. Rachamiem: barmhartigheid is leven geven.

Barmhartigheid ontwikkelen, is een proces van menswording. Daar is een heel leven voor nodig. Mensen tot bloei zien komen, dat is voor mij de grootste vreugde. Het doet mij pijn als een mens gebogen gaat en niet kan verder leven. Dan moet er troost zijn. Dan moet je ze op de goede weg helpen, onderwijzen, onderrichten, ze meenemen, ze bezoeken. Je wordt alleen een liefhebbende, barmhartige mens door het leven zelf. Bij sommige mensen zie je dat het niet lukt. Dat ze steeds meer eeltlagen om het hart krijgen en opgesloten zitten in hun ego. Ze zijn zo behoeftig dat ze niet aan een ander denken, maar uitsluitend aan zichzelf. Ik gun iedereen zo van harte dat het wel lukt, dat je als mens open bloeit. Barmhartigheid is in feite altijd het herscheppen van het leven, bevrijden, losmaken, oprichten, weer tot leven brengen. De gave van het leven is mij – en u toch ook – zeer dierbaar. En nog eens: iedereen kan het.... want barmhartigheid is gratis. Krijg je gratis, gratis ook weggeven!

De Dienst Kerk en Samenleving was met de provincieambtenaren in gesprek over de het hoge aantal suicidegevallen bij jonge mensen. Natuurlijk, de samenleving ziet dat ook. Het ontbreekt hen aan zingeving, aan toekomst, aan duiding van al hetgeen hen overkomt. Ze zien geen waarde meer van hun bestaan en ze willen niet langer leven. Het ontbreekt hen aan een stuk gezonde eigenliefde. En daardoor worden jongeren crimineel. Harde justitie werkt dan niet, alleen barmhartigheid. En bij ouderen zie ik dat ook. Ouderen zijn vaak op zichzelf betrokken. Ze mieren over wat tekort gedaan is of wat verkeerd was. Als mensen zich gepakt voelen, krijgen ze een klein hart. Barmhartigheid is geduld hebben met deze mensen. En vragen om hun wijsheid door te geven, om bemoediging te schenken.

Nog wat voorbeelden. Er zijn parochies die zich inzetten voor de vluchtelingenopvang. Er zijn parochies met een voedselbank. Er zijn parochies met vakanties voor kinderen. In mijn eigen parochie hebben we de werkgroep Ruggensteun. Zal ik u eens eerlijk zeggen: dat is de goedkoopste werkgroep van allemaal. Koren kosten vele malen meer, hoor. En catechese ook. Maar ruggensteun vindt zoveel waardering, ook in de samenleving, dat de sponsoring vanuit de samenleving voldoende is om de werkgroep te draaien. Ze doen voedselbank, vakantiewerk voor kinderen, fietsenwerkplaats. En zo zijn er ook parochies met een inloophuis, met kledinginzameling, huiskamers, noodhulp, dienstencentrum. De kerk moet dienstbaar zijn aan Gods grenzeloze barmhartigheid. Nieuwe levenskansen geven, vanuit de baarmoeder, rachamiem.

De kerk is een veldhospitaal - ik vat het samen – zei paus Franciscus, waar gewonden nieuwe levenskansen krijgen. Dat kan alleen als jezelf Gods barmhartigheid ervaren hebt en alleen als je van jezelf beseft dat je niet volmaakt bent en barmhartigheid nodig hebt.

Daarom, ik wens u toe dat jong en oud barmhartige mensen worden. Niet op jezelf alleen betrokken, niet met een klein hart, maar geduld, wijsheid doorgeven en wijze bemoediging schenken: “Zien, bewogen worden en in beweging komen.” Het was Cardijn die dat al zei. Nu voor ons ook. Als u het ziet, blijf je dan onbewogen of kom je in beweging? In de parabels ziet u dat ook: de ander zien, je laten raken en in beweging komen. Je hoeft de weg van de barmhartigheid niet te zoeken, want ieder moment in je leven is een uitnodiging. Barmhartigheid speelt zich af tussen mensen, maar de oorsprong ligt tussen God en jou. Jou is het gegeven om barmhartig te zijn. Dag in, dag uit. En weet het: Barmhartigheid is gratis, dus iedereen kan het.

Zullen we een afspraak maken?